

Operacija »Medački džep«

Operacija »Medački džep« nije bila razmjera kao »Oluja«, ali u taktičkom, pa i operativnom značaju ima ključno mjesto u daljem razvoju gospićkog zbornog područja. S druge strane, bio je to imperativ: hoćemo li djelomično držati Velebit i u svakom momentu trpjeti gubitke - a uvijek je postojala mogućnost da si to agresor stavi u zadatak, jačim snagama ovlada tim prostorom i dovede u pitanje bilo kakvu napadnu mogućnost naših snaga. Uopće je u ovom ratu dosta kasno procijenjeno da je držanje Velebita stvarno držanje polovice Hrvatske.

Pogledamo li kartu, vidjet ćemo da su oni kod Ličkog Osika, izravno s prvih svojih obrambenih linija ili polaznih položaja tukli glavnu komunikaciju Gospić - Perušić. Naši su položaji, radi blizine, čitavo vrijeme bili prostreljivani. To više nije bilo pitanje je li ta situacija opasna ili ne, nego pitanje kada će postati sasvim opasna, odnosno kada će nas presjeći tamo gdje smo najosjetljiviji. Taj nam je element prijetio nešto više od dvije godine, sve do »Oluje«. Nadalje, Gospić je bio, kao što je poznato, politički i strateški centar same Like. Za Hrvatsku je dobiti ili izgubiti Liku bilo pitanje biti ili ne biti. Cijelo su vrijeme tukli s položaja koji su bili ne samo dominantni, nego je Gospić bio u poluokruženju. Glavninu Gospića ne samo što su uništili, nego su i razbili otporne točke, a malo stanovništva što je ostalo, živjelo je u podrumima i u nemogućim uvjetima. Psihiloško stanje i strpljivost bili su pri kraju. Svi elementi su govorili da ne bismo smjeli praviti nikakav pokus daljnje odgode, jer je agresor mogao, kad god je htio, presjeći ovu komunikaciju, a s druge strane početi napadne operacije, koje su nas mogle dovesti u potpuno nepovoljan položaj.

Znači, htjeli to mi ili ne, problem Gospića se stalno postavljao kao imperativ koji se izravno i neizravno ticao samog Velebita. Pošto međunarodna situacija nije bila povoljna, a mi nismo imali puno snaga, niti su one bile u mogućnosti upuštati se u širu i veću operaciju, trebalo je poduzeti određene mjere. Prema onome što sam znao, u tome bismo uspjeli.

Zaključak je bio da se sa sadašnjih pozicija mora ići u rješavanje osnovnih pitanja po prioritetu. Najprije je trebalo osigurati i dobiti bitku za Velebit, spriječiti napade na Gospić, dakle odbaciti njegove snage s pozicija na kojima

su se nalazile, te stvoriti povoljnu situaciju za ono što će se događati iz pravca Gospića prema Gračacu. Nije bilo nimalo jednostavno. Donio sam odluku i izdao zadatak Zbornom području Gospić da predloži nekoliko varijanti rješenja problema. Pomogao sam im, sugerirajući kako bi operaciju trebalo izvesti u što kraćem vremenu (ni u kojem slučaju duže od 4 sata), ali s maksimalnim efektom. *Zapovjednik Norac i njegov načelnik stožera zadataku su pristupili vrlo savjesno, i došli mi u Stožer s varijantama rješenja.*

Opredijelio sam se upravo za varijantu koja je u operaciji provedena. Ukazao sam na pluseve i minuse te način izvršenja. Zajedno s generalom Markačem, koji je u operaciji imao jedan od najdelikatnijih zadataka, jer se na prostoru Velebita nalazio više od godine, razradili smo svaki detalj. Njegovo zapovjedno mjesto bilo je na Visočici. Sve borbe koje je prošao u tom nepovoljnom prostoru nisu bile bez žrtava i bez maksimalnog naprezanja. Da se radilo o nekoj drugoj jedinici, Velebit vjerojatno ne bismo zadržali.

Kada sam u studenome 1992. godine, zajedno s njim i s generalom Čermakom prvi puta obišao njegove položaje, vidio sam da smo, zapravo, spašeni. Do tada nisam znao da ima tako brojnu snagu, pa sam tada vidio nekakvu perspektivu. Nisam o tome puno govorio, to sam mišljenje zadržao za sebe. U ovoj je operaciji specijalna policija imala jedan od vrlo značajnih zadataka. Zajedno s 9. brigadom morala je osigurati i dobiti konačnu bitku. Takav je bio borbeni raspored i takvi zadaci su bili dati i jednoj i drugoj jedinici.

Stvari su bile ozbiljne, nije se smjelo podbaciti ni pogriješiti, jer u suprotnom bi Gospić bio do kraja uništen. Naime, iz Medka, Barleta, Bilaja tukli su ga kad god su htjeli. S druge strane, pravac na kojem je napadala specijalna policija davao je mogućnosti da oni preko svojih položaja uđu duboko u Velebit, jer tko je držao Debelu Glavu, držao je i polazne položaje i mogućnost manevra po samom Velebitu. Elementi ove raščlambe i odredba što je čiji zadatak, utjecali su na odluku treba li se ići u tu operaciju.

Ja sam, logično, po liniji zapovijedanja upoznao Vrhovnika o tome, da ograničenu operaciju moramo izvršiti. U suprotnom, izgubili bismo mnogo. Bilo je pitanje hoćemo li to sve izdržati, a s druge strane čitava se situacija pretvara iz taktičkih položaja u strategijsko ugrožavanje komuniciranja Zagreba s Rijekom i Dalmacijom. Znači, to nije bilo jednostavno. Svi ti elementi upozoravaju, da se nije radilo ni o kakvoj sporadičnoj lokalnoj akciji, u smislu držanja vojske aktivnom. Ovdje se radilo o, kao što sam naznačio, dva krupna pitanja: sačuvati i odbaciti snage od Gospića, ali, prije svega, dobiti definitivno bitku za Velebit kao polazni položaj, kao prirodni fenomen, važan i strateški i politički za sve što se poslije događalo u »Oluji« i u obrani ovog osjetljivog pravca.

Odluka koju sam prihvatio i donio glasila je - glavnim snagama, uz prethodnu pripremu, iznenadnim napadnim djelovanjima slomiti neprijatelja,

i to na pravcima Medak, Lički Čitluk, Oranice, dovodeći na taj način u okruženje neprijateljske snage na širem pojasu Divosela.

Divoselo je bilo velikosrpsko središte. Iz toga sela bilo je sedam generala. U bivšoj Jugoslaviji bilo je jedno od političkih središta, koje je određivao i toniralo kompletnu politiku prema hrvatskom življu i prema Lici kao cjelini. Dakle, ono nije imalo nikako sporednu zadaću, a s druge strane, posjedovalo je snage koje su i politički i vojno djelovale na držanje njihovih položaja.

Zapovijed je glasila: po dostizanju crte Cindrino brdo - Rogića most - Kolonište, nastaviti napadno djelovanje pravcem Ključ - Lički Čitluk - Počitelj. Zadatak je bio izbijanje na crtu Pijevčeva Draga - Drljići - Pavice - Njegovani, kao na važnu točku, nakon toga prijeći u obranu, uz primjenu svih raspoloživih sredstava za utvrđivanje eventualnih iznenađenja neprijatelja. Prema tome, zadatak glavnih snaga, a to su bile snage 9. gardijske brigade - poslije ću precizirati njihov konkretan zadatak - bio je vrlo brzim obuhvatom smjelo udariti oklopnim snagama te ih pješaštvom iznenaditi i izbaciti iz njihovog sustava obrane, i izbiti na rijeku Liku.

Snage MUP-a, ili, kako se tretiraju u vojnoj terminologiji - pomoćne snage, a nisu pomoćne - morale su ovladati dominantnim točkama Kamenjuša tt 601, Pšeničište tt 721, Debeli Glava tt 762, aktivnim djelovanjem vezati snage neprijatelja u okruženju i ne dozvoliti mu pregrupiranje i pokušaj prodora iz okruženja. Također, ovladati neprijateljskim uporištem na Memedovom Brdu 570 m.

Ovdje se mora objasniti, da onaj tko drži Debelu Glavu, to je kota 762 na Velebitu, ima mogućnost - a ti položaji nisu pali čak ni u II. svjetskom ratu - da se kroz Velebit kreće u svim pravcima. Mogli su doći ili s boka ili s leđa snagama MUP-a ili snagama koje su na Velebitu. Ocijenili su da je to njihova glavna strateška točka, koju neće moći izgubiti.

Zadatak specijalne policije bio je da u sustavu organizirane zasljeđe jakim snagama ovlada Debelom Glavom i prati razvoj događaja u izvođenju napadne operacije koju je vodio general Norac. Snage generala Norca izbile su na svoju liniju. Njihov zadatak je bio sljedeći: snagama pješaštva, ojačanima s dva tenkovska voda, uz podršku topništva, izvršiti napad pravcem Oranice - Lički Čitluk i po zauzimanju prometnice Oranice - Čitluk, uključno zaselak Rajčevići, dostići crtu Cindrino Brdo - Rogića most, spajajući se sa snagama specijalnih postrojbi MUP-a koje djeluju na pravcu Medak - Lički Čitluk; izvršiti potrebno pregrupiranje snaga za nastavak napada pravcem Lički Čitluk - Počitelj; osigurati prodor neprijateljskih snaga u okruženju iz pravca Divosela, dostići crtu Pavice - Njegovani - zaselak prema Memedovom brdu - Dolovi - Begluk, te osvajanjem taktički povoljnijih pozicija prijeći u obranu uz žurnu primjenu svih raspoloživih sredstava za utvrđivanje.

Prema tome, 9. brigada, ili bojna 9. brigade sa svim ojačanjima, morala je djelovati brzo, obuhvatom bez zadržavanja, bez obzira hoće li se neka grupa braniti u poluokruženju, što se i dogodilo. Morala je prodrijeti prema svim pravcima i spojiti se sa snagama specijalne policije. Oklopna bojna 9. brigade izvršila je to vrlo efikasno i vrlo brzo. Izbila je na rijeku Liku, odsjekla ove snage, i neprijatelj je, uvidjevši snagu udara koji su ih potpuno iznenadili, donio odluku o napuštanju svojih obrambenih pozicija ili položaja. Glavnina se kretala prema Debeloj Glavi, upravo tamo gdje je bila postavljena naša zasjeda. Samim time operacija se razvijala upravo onako kako je bila i zamišljena.

Neprijatelj vjerojatno nije ni slutio da su mu tempo i sve odluke već unaprijed predodređeni samim planom.

Zadatak postrojbama MUP-a bio je sljedeći: snagama s oko 500 ljudi izvršiti napad pravcem Kruškovača, tt 616, Lički Čitluk, i po zauzimanju zaseoka Kugići, Pjevač, dosezanju crte Rogića most, kretati se prema liniji Pšeničište tt 721, Debela Glava tt 782 i Veliki Bešlinac tt 708, aktivnim djelovanjem vezati neprijateljske snage u okruženju, sprečavajući njihovo izvlačenje po grupama preko pošumljenih padina Velebita. Samo topništvo vršilo je jasno verziranu podršku jednog i drugog pravca, i na taj način je tempo napada bio već u prvim njegovim trenucima osiguran.

Budući da su snage oklopne bojne 9. brigade, ojačane pješaštvom, podržane topništvom, protuoklopnim sredstvima itd., vrlo brzo i organizirano išle prema svom cilju, izbile na rijeku Liku, spojile se s prednjim dijelovima snaga MUP-a te omogućile izvršenje njihovog zadatka, neprijatelju nije ništa drugo preostalo nego pokušaj probijanja preko Debele Glave. Pošto je Debela Glava bila dobro blokirana, uvezana sa snagama, neprijatelj više nije imao nikakvih izgleda.

Ta operacija je bila završena za četiri sata, i kompletna njihova bojna je bila razbijena; nešto se izvuklo, nešto se predalo, starci, žene i djeca su pušteni. Njihov čvor, odakle su tukli i ugrožavali ne samo Velebit, nego i čitav prostor oko Gospića, bio je razbijen i onemogućen. Snage od Gospića bile su odbačene, a u Medku užasno tučene, jer je neprijatelj tamo za svaki slučaj držao kompletnu tenkovsku satniju. Medak je uopće bilo jedno od čvorišta koje je toniralo njihov otpor, i sjeverno i južno; tamo im je bilo zapovjedništvo.

Važno je napomenuti, da su se u toku II. svjetskog rata četnici cijelo vrijeme zadržali u Medku. Prema tome, oni su držali i vojni i politički kontinuitet glede onoga što se događa u Hrvatskoj. Stoga je operacija Medački džep imala vrlo značajan politički i vojno-operativni učinak u daljnjem razvoju čitave situacije. Poslije toga oni jesu pokušali tući Gospić, ali ne više na onaj način i onim intenzitetom kako su to radili dvije i pol godine. Mi smo bili u poziciji da tučemo ne samo Medak, nego da ih posve razbijemo. U zadnje vrijeme oni su pokušavali

povremeno tući, više iz političkih razloga, kao da još uvijek raspolažu topništvom pa mogu obraniti svoja mjesta, ali situacija je bila konačno riješena.

Što je riješeno? *Bitka za Velebit je dobivena, to je bilo strateško pitanje.* Ponavljam, tko ima Velebit, ima i pola Hrvatske. Tko nema Velebita - Hrvatska je tu presječena. Pogledajte kartu i vidjet ćete tijekom događaja.

Iskustvo iz našeg manevra oklopnih snaga i pješastva, jednim obuhvatom bez zadržavanja, neprijatelja je dovelo u poziciju da je morao napuštati organiziranu obranu, koja nije bila baš tako slaba, nego čak dosta dobra. Morao ju je napustiti, jer je takvom silinom udara bio doveden u poziciju da bude odsječen iza leđa. Prema tome, pošto je mislio da drži Debelo Brdo, imao je još uvijek mogućnost izvlačenja, bočnog manevra i spajanja sa svojim glavnim snagama. Ali mu je procjena bila pogrešna.

Mogu reći da se od toga trenutka situacija u Lici znatno promijenila, kako politički, tako vojno, a i glede sigurnosti zapovjedništva, i mi smo od tada pristupili temeljitoj razradi direktive ili uvježbavanja postrojbi, dovlačenju novih snaga za operaciju »Oluja III«, koja je na ovom pravcu izvršena točno onako kako je direktivu zapovjedništvo i dobilo. Dakle, sve je bilo pripremljeno. Ozbiljnost samog zapovjedništva, razrada zadataka, sigurnost i preciznost ciljeva bili su tako postavljeni da je zadatak u *Oluji*, o čemu ću posebno govoriti, kasnije bio i izvršen.

Jasno, bilo je žrtava, ali je zadatak izvršen kako je i planiran, bez i jednog odstupanja ili dodavanja. Neprijatelj je bio totalno tučen i iznenađen. Oko operacije u Medačkom džepu nastala je dosta velika, organizirana politička galama, pritisak na Predsjednika, na Vladu, na mene osobno, da se operacija zaustavi, jer mi smo mogli dalje produžiti prema Gračacu, Medak smo također mogli likvidirati. Zbog takvog pritiska, Predsjednik je apsolutno zabranio da se osim položaja kojima smo ovladali, kreće i metar dalje.

Mi smo se čak našli u situaciji - što je za svaku vojsku tragično, da smo morali napustiti određene položaje pod pritiskom, predati ih UNPROFOR-u, kao jamstvo da se s tih prostora neće više tući. Međutim, tukao je agresor i general Cot me oko pola noći nazvao i zamolio da se sa mnom nađe u zapovjedništvu Stožera. Bio je vrlo grub, da ne kažem i drzak, svojim upadima, prijetnjama, ispadima i ocjenama naše vojske.

Ja sam ga onda, radi istine, upozorio i rekao mu sljedeće: »Gospodine generale, raščistimo najprije, jeste li Vi u koloniji ili u slobodnoj, suverenoj i međunarodno priznatoj zemlji? Drugo, je li Vas ta zemlja pozvala da držite lekcije ili da izvršavate svoj zadatak? Prema tome, ako ne stvorimo uvjete za razgovore, ovako sa mnom ne možete dalje razgovarati. Vi ste točno znali da je četničko topništvo kod Svetog Roka iza položaja UNPROFOR-a permanentno tuklo naše položaje. Mi nismo bili u stanju uzvratiti tu vatru, jer bismo tukli vaše položaje. Ja sam Vam osobno tri ili četiri puta skretao

pažnju da, ukoliko se tako nastavi, nama ne preostaje drugo no otvaranje vatre. Bili ste, dakle, upozoreni, međutim, Vi niste poduzeli ništa. Sada želite prikazati ovu operaciju kao flagrantno kršenje nekih odredaba međunarodnog prava, a to što su ljudi patili dvije i pol godine - trećina stanovništva je ostala, sve je stučeno, permanentno se otvara vatra, došli su na 200 m - to Vama ne predstavlja ništa! Vi od nas tražite - što? - predaju, ili da se štitimo. To je bio Vaš zadatak. Zašto niste osigurali da oni ne mogu raditi to što su radili, da prekidaju, presijecaju glavne veze s glavnim gradom Hrvatske?»

On je popustio i inzistirao da osobno ode na položaj u Divoselo, pa da će tamo razgovarati i predložiti rješenje. Do rješenja se došlo, jasno, ne tako lako, jer vojsci koja je ušla u Divoselo i ovladala položajima, teško se povlačiti. Radi olakšanja situacije morao sam donijeti nedobrovoljnu odluku. Uputio sam Domazeta i Stipetića da pomognu objasniti ljudima da razumiju državnu politiku i da ne stvaraju probleme, jer čovjeku koji je izgubio sve, sve mu je spaljeno, i koji je jedanput ušao u selo, ne možete reći: izvoli se vratiti! Kako mu to objasniti?

Situaciju treba gledati iz jednoga i drugoga kuta. U kancelariji se odluka može donijeti, ali kada uđete u narod, vidite da to baš ne izgleda tako jednostavno i lako. Međutim, mi smo i to izvršili, zadržali položaje, zadržali položaje u kontroli da UNPROFOR ne propušta četnike unutra, čega se oni nisu držali. Četnici su i dalje ulazili u Divoselo, ali nisu imali više nikakvih izgleda, jer im je glavnina bila razbijena. Mi smo ovladali dominantnim kotama na Velebitu, i mogu reći da su od tada snage specijalne policije dominirale Velebitom. Bilo je pitanje vremena kada će glavnina krenuti u presijecanje linije Gračac prema Kninu i dalje, kamo se i kretala za vrijeme Oluje glavnina snaga specijalne policije.

Za mene je »Medački džep« jedna od briljantnih operacija, jer je izvršena u roku od četiri sata, jedna bojna agresora do nogu je potučena, osnovni ciljevi su izvršeni, naši gubici bili su minimalni. Politička situacija u čitavoj Lici, pa i šire, postala je ne samo drukčija, nego se vratilo stanovito povjerenje u sposobnost Hrvatske vojske. U mnogim su prilikama postojale sumnje možemo li to, je li naša odluka ispravna, što mi to taktiziramo, što čekamo kada se oni nalaze na 200 m. Na primjer, oni su u Ličkom Osiku, koga su gradili do poslije rata, bez prestanka proizvodili minobacače 120 mm, radili su streljivo i eksploziv. Mi to nismo smjeli tući, jer bi to bila povreda teritorija, odmah su prijetili sankcijama.

Dakle, već sam postao alergičan na sve razgovore koje su vodili predstavnici UNPROFOR-a, jer njima nije bio cilj nešto riješiti, nego dobiti argumente za stalno optuživanje Hrvatske. Pošto je Hrvatska zadatak izvršila kako treba, briljantno i bez velike pompe, to su i uvidjeli, pa su morali razgovarati puno mirnije.

Iz ove operacije mogu se i moraju izvući sljedeća iskustva: ona nije tako bombastična, ali je po ciljevima koji su postignuti vrlo poučan primjer i taktičkih upotreba i elemenata sinkronizacije različitih jedinica po vremenu, prostoru i ciljevima. Za četiri sata mi smo ostvarili glavne ciljeve, i na taj način polazna linija za konačno čišćenje Like i ličke visoravni bila je postavljena.

Od tada počinju posve novi obrisi naše perspektive. Uostalom, u »Oluji« smo to i dokazali, jer smo s tih položaja krenuli. Osvajanjem Ljubova, presijecanjem tzv. Krajine, izbijanjem prema Plitvičkim jezerima i prema Slunju, stvorili smo povoljnu situaciju, kakva je i završila u »Oluji«.

Ljudi koji su vodili tu operaciju, Norac i ljudi generala Markača zaslužuju svako priznanje, jer smo spasili dio teritorija Hrvatske, koji je već u staroj Jugoslaviji bio gotovo preko polovine raseljen. Da smo izgubili, a njima je strateški cilj bio Gospić, da nismo to učinili, izgubili bismo i Velebit. Tko zna cijeniti događaje, shvatit će da bi u tom slučaju naša situacija bila sasvim drukčija.

Osobno sam zadovoljan. Za tri ili četiri sata, koliko je trajala operacija, uz minimum žrtava ovladati tim ciljevima, dokaz je da je vojska pripremljena, da je odluka pravilno donijeta, da su naše snage po izvršavanju apsolutno uvezane kako treba, da je Hrvatska vojska u sustavu vođenja rata na takvom zemljištu svladala sve elemente, da je sudioništvo svih elemenata uključenih u tako specijalni zadatak funkcioniralo, inače on za to kratko vrijeme ne bi ni mogao biti izvršen. Da smo kojim slučajem operaciju razvukli, odnosno da je nismo završili za to vrijeme, sigurno je da bi se komplicirala. Za ne vjerovati je kakav je bio pritisak na Predsjednika, na čitavu hrvatsku Vladu, na tisak. UNPROFOR je bio toliko agresivan, da im je to, izgleda, trebala biti jedna od glavnih optužnica za provođenje sankcija prema Hrvatskoj ili za izjednačavanje agresora i žrtve. Po onome kako je Cot reagirao, ne može se zaključiti drugo, osim da su se strašno iznenadili brzinom i efikasnošću Hrvatske vojske.